

Samferdselsdepartementet

Postboks 8010 Dep
0030 Oslo

Oslo 28. februar 2025

E-post: postmottak@sd.dep.no

Høring – Innspill til Postutvalgets rapport

Fagpressen skal, ifølge vårt vedtatte formål: «... være en garantist for ytringsfrihet, pressefrihet og informasjonsfrihet, som grunnpilarer i et demokratisk samfunn. Fagpressen skal arbeide for at de uavhengige fagmediene sikrer innsikt og dybde i samfunnsdebatten. Fagpressen skal verne om redaktørenes rettigheter og holde redaktørplakaten i hevd.»

Som absolutt vilkår for medlemskap gjelder at medlemmene skal ha redaksjonell selvstendighet. Redaktørplakaten skal legges til grunn for forholdet mellom mediets utgiver og redaktør.

Organisasjonen har pr januar 2025, 239 medlemstitler hvorav 174 utgir papirutgaver. Samlet gjennomsnittlig revisorgodkjent opplag pr utgivelse er 3 120 463 eksemplarer/abonnenter på papirutgavene med en snittfrekvens på 8,1.

Det samlede kontrollerte trykte og distribuerte totalopplaget er om lag 25 millioner eksemplarer. Digitalt når Fagpressens titler ut til 2,5 millioner månedlige unike brukere. På dagnivå når fagmediene 0,6 millioner unike adresser. Til sammen er det ansatt 800 journalister og skrivende redaktører i redaksjonene.

Fagpressen anerkjenner behovet for å tilpasse postdistribusjonen til det stadig synkende antallet brevforsendelser.

Posten anslår brevvolumet i 2025 til 300 millioner enkeltforsendelser. Dette er en reduksjon fra 1,8 milliarder på relativt få år. Digitalisering har reformert postmarkedet de senere årene. Pakkepost har i den samme perioden økt drastisk på grunn av netthandel. Samtidig blir fysisk brevpost erstattet av digital kommunikasjon. Regjeringens digitaliseringsstrategi har mål om at alle i hele landet skal ha tilgang til bredbånd med minst 1 gigabit per sekund innen utgangen av 2030.

I et samfunn som blir stadig mer digitalt, vil det fremdeles være avgjørende å sikre et likeverdig tilbud av posttjenester i hele landet, slik postloven beskriver det.

Fagpressen deler utvalgets beskrivelse om at konkurranse er en forutsetning for at brukerne har et variert tjenestetilbud med god kvalitet og konkurransedyktige priser.

Europas mest ytterliggående forslag til endring av postdistribusjon!

Fagpressen opplever likevel at utvalgflertallets forslag er svært omfattende, og at det er en rekke blindsoner og konsekvenser som må bli vurdert og som krever en mer gradvis

tilpasning. Anbefalingene fra utvalget for fremtidens posttjenester fremstår som det mest radikale og omfattende i Europa når det gjelder endring av fysisk distribusjon til postkasser. Fjerning av leveringsplikt til postkasse for «brevpost inntil 2 kg», har en rekke negative konsekvenser som ikke er berørt i rapporten.

For Fagpressen er det avgjørende at våre 174 papirmagasiner med redaktørstyrt fagjournalistikk, som i dag distribueres til 3,1 millioner nordmenn, også i fremtiden kommer frem til folks postkasser.

Anbefalingen fra flertallet i postutvalget om å begrense leveringsplikten til betjente postpunkter, kombinert med å behovsprøve levering til postkasse en dag i uken, vil ikke fungere for fagblader.

Redaktørstyrt avis og fagblad

Fagpressens magasiner og tidsskrift er alle redaktørstyrte og er underlagt medieansvarsloven på lik linje med aviser og andre redaktørstyrte medier. Både aviser og magasiner er abonnementsprodukter. Utvalgets rapport omtaler spesielt avisene og anbefaler å ta hensyn til at abonnementsmodellen er avhengig av postkassedistribusjon. Utvalget foreslår derfor å videreføre statlig anbud for å sikre ulønnsomme distribusjonsområder for avis. Utvalget vurderer at levering til postkasser er avgjørende for at papiravisen skal overleve, men omtaler ikke fagmedier.

Medlemmene i Fagpressen er redaktørstyrt og har på lik linje med avisene en sentral funksjon for demokratiet og ytringsfriheten

I medieansvarsloven er såkalt breddejournalistikk og nyheter likestilt med aktualitetsstoff, ofte kalt dybdejournalistikk, fra et smalere område. Denne likestillingen av redaktørstyrt journalistikk gjelder også for avgiftslovgivningen. Det ser ikke ut til at postutvalget har vurdert dybdejournalistikkenes rolle slik man har gjort med breddejournalistikken. Gjennom de siste tiårene er samspillet og dynamikken mellom dybdemedier og breddemedier i sterk utvikling. Debatten i samfunnet er i høy grad basert på at dybdemediene og breddemediene – gjennom samhandling – bidrar til at sentrale temaer blir en del av den åpne, opplyste offentlige samtalen. Gjennom dét sikres fundamentet for demokratiet og demokratiske prosesser, slik vi kjenner det i Norge.

Det er typisk at breddemediene ikke lenger har ressurser til å ha spesialiserte journalister. I dagens breddemedier er den journalistiske bemanningen redusert og rettet inn mot kjerneoppgaver som nyheter, sport og underholdning. Temajournalistikk om eksempelvis *helse, pensjonister, kommuner, forsvar, skole, utdanning, arbeidsliv, landbruk, skogbruk, håndverk, industri, infrastruktur, transport, juss, politi, energi, politikk, kultur, litteratur, bil, båt og friluftsliv* bare et utvalg av tema som dekkes kontinuerlig av norske fagmedier.

Postpunkt vil ikke fungere for fagblader

Fagpressens magasiner som distribueres gjennom Posten, er definert som *brev* fordi de er påført navn og adresse. Postutvalgets anbefaling innebærer at fagblader ikke lenger kan distribueres gjennom Posten til postkasser. Hvis dette skulle bli resultatet, vil det medføre nedleggelse og avvikling av fag- og nisjejournalistikk distribuert på papir. Det er ingen grunn til å anta at fagmedienes 3,1 millioner papirabonnenter i større grad vil forholde seg til hentepunkt enn avisenes 800 000 papirabonnenter vil det.

Postutvalget samlede vurdering er:

«Utvalget vurderer at utlevering til postkassen er avgjørende for at papiravisen skal overleve. Å flytte utleveringsstedet til postpunkt må antas å føre til lavere etterspørsel etter papiraviser, og tilhørende fall i inntektene til avisutgiverne. Dette vil medføre at relevansen til produktet forsvinner. Utvalget mener avisene har en helt sentral funksjon for demokratiet og ytringsfriheten, og understreker viktigheten av et mangfold av frie og uavhengige redaktørstyrte medier med høy tillit som gir samfunnet motstandsdyktighet mot desinformasjon. Det er fremdeles en del av befolkningen som daglig leser papiraviser, og gjennomgangen viser at bransjen fremdeles er svært avhengig av disse inntektene. Utvalget mener derfor papiravisene fortsatt må utleveres i postkassen.»

Norske fagblader er spesielt sterkt representert på papir. Dette skyldes at kundene i større grad ønsker dybdejournalistikk på papir for å konsumere lengre og dypere artikler. Fagmedier har som konsekvens av dette enda større behov for lengre tid til å digitalisere abonnementsmodellene sine, enn andre mediekkanaler har.

Fremtidens anbefalte brev- og avisdistribusjon gjennom Posten og Helthjem

I dag er det to riksdekkende budtjenester i Norge:

- Den ene løsningen er Posten som krever påtrykket navn og adresse til mottaker.
- Den andre er Helthjem som baserer seg på avisenes budnett.

Helthjem-distribusjonen er basert på at like utgaver distribueres ved hjelp av eget distribusjonskorps, etter budruter med budbok. Dette medfører at det ikke er nødvendig med navn og adresse trykket på utgavene. Selv om den aktuelle rapporten primært dreier seg om Postens tjenester, vil konsekvensene av utvalgets anbefaling direkte påvirke og legge rammene for begge budtjenestene.

Posten

Flertallet i utvalget for fremtidens posttjenester foreslår at fremtidens postdistribusjon primært baserer seg på at publikum henter sin post på *postpunkt*. Personer med særlige behov kan få levert post til postkasse en gang i uken, etter innvilget søknad.

I praksis betyr dette at Posten i fremtiden ikke lenger kan levere adresserte fagblader til postkasser. Et samlet postutvalg peker på at staten, via anbud, skal kjøpe distribusjon i ulønnsomme budområder for å sikre at avisdistribusjon når ut til hele landet.

Helthjem

Aviser distribueres i hovedsak gjennom avisenes distribusjonsselskap, Helthjem. Fagmedier benytter i dag både Posten og Helthjem, med en fordeling på om lag 80% postdistribusjon og 20% distribusjon gjennom Helthjem. Fagmedier i Norge, som har tilsvarende behov som aviser for å bli distribuert til postkasse, må som konsekvens av utvalgets anbefaling benytte Helthjem. Alternativet er å bli distribuert til postpunkt.

Endringene som foreslås for Postens distribusjon betyr at fagmedier i praksis ikke kan velge mellom to nasjonale distribusjonstilbydere, men blir avhengig av én tilbyder av kommersielle aviseruter. I tillegg vil det bli én tilbyder på ulønnsomme ruter, basert på statlig anbud.

Fagpressens primære anbefaling:

Det er behov for fortsatt postkassedistribusjon av brev i flere år

For fagmediene er fremtidig postkassedistribusjon til en håndterbar pris, eksistensielt. Fagpressen har derfor som primært standpunkt at Posten må fortsette med brevdistribusjon helt frem til postkassen, også i fremtiden.

Fagpressen anerkjenner at volumet er såpass redusert at det er nødvendig å nedskalere på antall distribusjonsdager, basert på volumutvikling.

Én distribusjonsdag gir kapasitetsutfordringer og prispress

Volumestimatene til Posten tilsier at det fortsatt er for stort volum til å redusere til én dag i uken. Hvis man tar utgangspunkt i rapportens volumtall for brev og tar hensyn til lavsesong som sommerferie og påske mv., vil det med dagens budkorps være fysisk umulig distribuere dette volumet på én dag i uken. I Postens egen rapport fra Oslo Economics påpekes det at graden av økte priser vil bidra til redusert volum. Fagpressen frykter derfor at med én distribusjonsdag og et redusert antall postbud, vil det oppstå et umiddelbart kapasitetsproblem. Dette kan ikke løses med å gjøre distribusjonen så dyr at den i praksis ikke kan benyttes av fagbladene. Det gir ingen mening å løse kapasitetsutfordringene på den måten.

Fagpressens subsidiære anbefaling:

Fagpressevolumet må bli del av avisanbudet og betraktes som avis

For norske fagmedier er det helt avgjørende å bli fraktet frem til postkasse. Uten postkassedistribusjon vil ikke fagmediene på papir kunne eksistere. Hvis Posten ikke lenger tilbyr postkassedistribusjon, men bare henting på postpunkt, så er det kun avisenes distribusjon som er en opsjon for å nå ut til postkasser.

Fagmediene og fagpressevolumet må i en slik sammenheng vurderes på lik linje med avisene og legges til grunn for anbudene som postutvalget anbefaler.

I dag har Helthjem en nasjonal distribusjonsdekning på 78%. Ved en eventuell overgang til at Posten kun leverer til postpunkt, vil det kun være Helthjem som kan levere postkassedistribusjon i disse områdene. I tillegg anbefales det at staten bidrar med anbud for å sikre de resterende 22% med ulønnsomme distribusjonsområder.

For norske fagmedier blir det da avgjørende at staten tar et ansvar for å sikre et kostnadsbasert prisnivå for aktører som en avisdistribusjon tar med seg som tilleggsprodukter. I tillegg er det viktig at staten gjennom anbudene sikrer aktører på utsiden av avisene en rett til å bli distribuert. Dette blir å vurdere på samme måte som i telenettet, der netteiere som Telia og Telenor blir pålagt av aktørene som eier det fysiske telenettet å tilgjengeliggjøre en viss prosent av kapasiteten på gitte vilkår til såkalte «serviceprovidere».

Helthjem må sikres konkurransedyktige vilkår

I en fremtidig situasjon der Helthjem i praksis er eneste leverandør til nasjonal postkassedistribusjon, er det avgjørende at staten gjennom Posten legger til rette for best mulig distribusjon. En viktig del av dette er tilgangen til bygårder og felles postkassestativer gjennom Norske Sonenøkler AS.

Postkassestativet er et godt etablert og trygt leveringspunkt som sikrer forutsigbar og beskyttet distribusjon, noe som er en sentral årsak til at mange fagmedier velger Posten. For å opprettholde denne kvaliteten og sikre lik tilgang for alle aktører, må systemet forenkles slik at også andre distribusjonsaktører enn Posten kan benytte seg av denne infrastrukturen. Dette vil sikre en stabil og effektiv postkassedistribusjon for mottakerne.

Fagpressen ber departementet ta hensyn til viktigheten av norsk papirdistribuert dybdejournalistikk.

Med vennlig hilsen

Per Brikt Olsen

adm. direktør i Fagpressen